

3.6.2024 3. Helluntain jälkeisen viikon maanantai

Päivän epistola

”Veljet, teidän tunnette lain ja tiedätte, että laki hallitsee ihmistä niin kauan kuin hän elää. Laki sitoo naimisissa olevan naisen mieheensä niin kauan kuin tämä on elossa. Mutta jos mies kuolee, nainen vapautuu siitä laista, joka satoi hänet mieheen. Jos hän miehensä eläessä antautuu toiselle miehelle, hän on aviorikkoja. Mutta miehensä kuoltua hän on vapaa lain määräyksestä eikä tee aviorikosta, jos menee naimisiin toisen miehen kanssa. Samoin on teidän laitanne, veljeni. Kristuksen kuolemassa te hänen ruumiinsa jäseninä olette kuolleet vapaiksi laista ja kuulutte nyt toiselle, hänelle joka on herätetty kuolleista. Näin me kannamme hedelmää Jumalalle. Silloin kun vielä olimme turmeltuneen luontomme vallassa, ruumiissamme vaikuttivat lain herättämät syntiset himot ja me kannoimme hedelmää kuolemalle. Mutta kun nyt olemme kuolleet pois siitä, mikä piti meitä vallassaan, olemme päässeet vapaiksi laista. Nyt palvelemme Jumalaa uudella tavalla, Hengen mukaan, emme enää vanhalla tavalla, lain kirjaimen orjina. Mitä meidän on siis sanottava? Onko laki syntiä? Ei toki. Mutta vasta lain vaikutuksesta tulin tuntemaan synnin. Himo olisi ollut minulle tuntematon asia, ellei laki olisi sanonut: ”Älä himoitse.” Saatuaan lain käskystä aiheen synti herätti minussa kaikenlaisia himoja. Ilman lakia synti on kuollut. Minä elin ensin ilman lakia, mutta kun lain käsky tuli, synti heräsi eloon ja minä kuolin. Näin käsky, jonka oli määrä antaa elämää, tuottikin minulle kuoleman. Saatuaan lain käskystä aiheen synti käskyn avulla petti ja surmasi minut. Laki itse on silti pyhä, ja käsky on pyhä, oikea ja hyvä. Onko nyt hyvä tuottanut minulle kuoleman? Ei toki, vaan synti. Jotta synti paljastuisi synniksi, se tuotti minulle hyvän avulla kuoleman. Näin käsky teki synnin vielä monin verroin pahemmaksi. (Room. 7: 1 – 13)

”Veljet, teidän tunnette lain” tarkoittaa Mooseksen lakia, ei Rooman valtakunnan lakia, myöhemmät maininnat lain sisällöstä viittaavat nimenomaan Mooseksen lakiin.

”Laki sitoo naimisissa olevan naisen mieheensä” (kts. 4. Moos. 5: 20, 29), Vanhan testamentin lain mukaan nainen oli miehen omaisuutta (esim. 2. Moos. 20: 17). Nainen oli vapaa miehestä, jos hänen miehensä kuoli, poikkeustapauksissa myös, jos mies kirjoitti vaimolleen erokirjan (5. Moos. 24: 1). Varsinaista avioeroa ei ollut.

Teksti avioliitosta ja aviomiehen kuolemasta on johdanto siihen, että juutalainen, joka kääntyy kristityksi, on vapaa juutalaisesta laista Kristuksen kuoleman tähden. Kasteessa ihminen liitettiin niin Kristuksen kuolemaan kuin ylösnousemukseen. Kuolema Kristuksen kanssa merkitsee vapautusta

edellisestä liitosta. Meidät on liitetty Kristukseen ja nyt me kuulumme Hänelle. ”Näin me kannamme hedelmää Jumalalle” ilmaisee uuden elämäntavan.

”Silloin kun vielä olimme turmeltuneen luontomme vallassa” kertoo elämästä ennen liittämistä Kristukseen, ennen kasteen vastaanottamista. ”Lain herättämät syntiset himot” kertoo lain vaikutuksesta lihalliseen ihmiseen. ”Kannoimme hedelmää kuolemalle” ei ole päämäärä vaan seuraus, tässä kuolema merkitsee eroa Jumalasta.

”Olemme kuolleet pois siitä, mikä piti meitä vallassaan” tarkoittaa lakia. Uutta, kasteessa alkanutta elämää ohjaa Henki. Se merkitsee vapautta kirjoitetusta Mooseksen laista.

Nyt Paavali siirtyy tarkastelemaan lain ja synnit suhdetta. Edelleen Paavali, puhuessaan laista, tarkoittaa sillä Mooseksen lakia. Sitten seuraa ongelma: kenestä Paavali puhuu, kun hän seuraavissa lauseissa käyttää sanaa ”minä”. Tästä on ollut erimielisyyttä. Paavalin henkilöhistoria tiedetään, eikä se sovi tämän tekstin yhteyteen. Jotkut sanovat, että Paavali puhuu nuoresta 12 -vuotiaasta pojasta, josta tulee itsenäinen, lakia noudattava (ja murrosiän seksuaalisen kasvun kokenut) juutalainen. Joidenkin mukaan kyse on Aadamista, joka on saanut käskyn Jumalalta. Joidenkin mukaan kyse on kristinuskoon kääntyneestä Paavalista, joka kohtaa uudet vaatimukset. Voi olla, että Paavali on rakentanut sanan minä kautta kuvan ihmisestä, joka katumattomana, omin voimin, pyrkii täyttämään Mooseksen lain.

Kun Paavali kirjoittaessaan asettaa ”minää” vastaan synnin ja lain, hän ei käsittele asiaa yksilön tasolla, vaan hän pyrkii avaamaan asian historian ja yhteiskunnan kautta. Hän katsoo ihmisen historiaa niin kuin hän sen juutalaisena ja kristittyinä näki. Arvatenkin moni kristitty voi samaistua hänen kokijaansa kohdatessaan jumalallisen, kirkollisen tai yhteiskunnallisen lain.

”Älä himoitse” (esim. 2. Moos. 20: 17) antaa ohjeen olla haluamatta jotain luotua. Hän, jota meidän pitäisi tavoitella, on Jumala. Aadamin ja Mooseksen välillä ei ollut lakia. Silloin ei voinut tapahtua lain vastaisia tekoja. Ihmiset kyllä tekivät pahoja asioita, mutta ilman lakia ne eivät olleet syntyä. Lain tulemisen jälkeen pahoista teoista tuli syntiä.

”Minä elin ensin ilman lakia” ei tarkoita Paavalin iloista lapsuutta tai Aadamin elämää ennen syntiinlankeemusta, vaan ketä tahansa, joka ilman Kristusta elää tehden mitä haluaa. Sellainen elämä ei ole elämää Kristuksen kanssa, mutta ei se ole myöskään kapinointia Jumalaa vastaan. Mutta lain tullessa vaikuttamaan, ihmisen elämä Jumalan edessä muuttuu, ihminen tajuaa syntisyytensä ja sen,

että hän on erossa Jumalasta.

”Näin käsky, jonka oli määrä antaa elämä” viittaa siihen, että Mooseksen lakia noudattavan luvattiin löytävän elämän (esim. 3. Moos. 18: 5). ”Tuottikin minulle kuoleman” ei merkitse, että laki itsessään toisi kuoleman, vaan laista tuli väline, jonka avulla synti vei ihmisen kuolemaan.

”Synti käskyn avulla petti” saa selvennyksen, kun sitä verrataan Aadamin ja Eevan kohtaloon paratiisissa. He saivat käskyn olla syömättä tietyn puun hedelmiä. Käärme käytti tätä käskyä hyväkseen ja viekotteli Eevan, ja Eevan kautta Aadamin rikkomaan käskyn (1. Moos. 3: 1 – 6). Samoin tapahtui lain kohdalla. Lain määrätessä jotakin synti tulee houkuttelevaksi ja ihminen lankeaa siihen. Synti saa ihmisen itsemääräämisoikeuden vakuuttuneeksi, että ihminen voi tehdä mitä tahansa, siis toimia jumalallista tahtoa vastaan ja toimia ”kuin Jumala”.

Paavali toteaa, että ”käsky on pyhä, oikea ja hyvä”. Lain tarkoituksena oli pelastaa ihminen, ei johdattaa häntä pahuuteen. Siksi laki itsessään ei ole paha.

Laki, joka on hyvä, ei tuottanut kuolemaa, kuoleman tuotti synti. Se käytti lakia työkalunaan. Laki ei ole syntiä. Synti on kapinaa Jumalaa vastaan.

Päivän evankeliumi

”Kun hän näki väkijoukot, hänet valtasi sääli, sillä ihmiset olivat nälkäisissä ja heitteillä kuin lammaslauma paimenta vailla. Silloin hän sanoi opetuslapsilleen: ”Satoa on paljon, mutta sadonkorjaajia vähän. Pyytäkää siis Herraa, jolle sato kuuluu, lähettämään väkeä elonkorjuuseen.” Jeesus kutsui kaksitoista opetuslastaan luokseen ja antoi heille vallan karkottaa saastaisia henkiä ja parantaa kaikkia tauteja ja vaivoja. Nämä ovat niiden kahdentoista apostolin nimet: ensimmäisenä Simon, toiselta nimeltään Pietari, ja hänen veljensä Andreas, Jaakob Sebedeuksen poika ja hänen veljensä Johannes, Filippus ja Bartolomeus, Tuomas ja publikaani Matteus, Jaakob Alfeuksen poika ja Taddeus, Simon Kananeus ja Juudas Iskariot, joka sitten kavalsi Jeesuksen. Nämä kaksitoista Jeesus lähetti matkaan annettuaan heille ohjeet: *”Älkää menkö vierasheimoisten keskuuteen älkääkään mihinkään Samarian kaupunkiin. Sen sijaan menkää Israelin kansan eksyneiden lampaiden luo ja julistakaa: Taivasten valtakunta on tullut lähelle. Parantakaa sairaita, herättäkää kuolleita, puhdistakaa spitaalisia ja ajakaa pois pahoja henkiä. Lahjaksi olette saaneet, lahjaksi antakaa.”* (Matt. 9: 36 – 10:8)

Nähdessään kansanjoukot Jeesuksen valtasi sääli, siis Hän tunsu murhetta, halusi auttaa heitä. Lammaslauma ja paimen olivat osa tuon ajan puhetapaa. Näitä termejä käytettiin sekä poliittisessa että uskonnollisessa yhteydessä. Tällä väkijoukolla ei ollut oikeaa paimenta, heidän johtajansa käyttivät heitä hyväkseen. Oikea paimen tai johtaja on se, joka välittää laumastaan.

”Satoa on paljon” on positiivinen sana, on mahdollisuuksia saada jotain paljon. ”Sadonkorjaajia on vähän” kuvaa tilannetta ensimmäisissä seurakunnissa, mutta sopii hyvin nykyhetkeen. Hengellinen työ on vaativaa. Tilanne vaatii rukousta, että saadaan paimenia ja että he jaksavat työskennellä. Herra, jolle sato kuuluu, on itse Kristus.

”Jeesus kutsui kaksitoista opetuslastaan” osoittaa, että Jeesuksen laajemman opetuslapsijoukon yhteydessä on pienempi ydinryhmä. He kuuluvat kaikkien opetuslasten joukkoon, mutta tarvittaessa he toimivat erillään muusta joukosta. ”Antoi heille vallan” löytyy paitsi Matteukselta, myös Markukselta ja Luukkaalta. Näillä kahdellatoista on tiettyjä oikeuksia, mitä muilla opetuslapsilla ei ole. Nämä Jeesus itse kutsui opetuslapsikseen. Luku kaksitoista tulee Israelin kahdestatoista heimosta ja kertoo Israelin palauttamisesta ennalleen (uudistuneessa muodossa). Vaikka Matteus on kertonut aikaisemmin vain neljän opetuslapsen kutumisesta, niin teksti edellyttää, että nämä kaksitoista on kutsuttu opetuslapsiksi jo aikaisemmin.

Tämä on ainoa kerta, kun Matteus käyttää heistä nimitystä apostoli. Apostoli tarkoittaa henkilöä, jonka Jeesus on lähettänyt, sana voidaan kääntää suomeksi sanalla lähettiläs. Apostolien lukumäärä on osittain ”auki”, eri yhteyksissä on erilaisia lukuja. Yleisin käytetty luku ortodoksisessa kirkossa on 70. Luukas kirjoittaa: ”Herra valitsi vielä seitsemänkymmentäkaksi opetuslasta ja lähetti heidät ” (Luuk. 10: 1) ja tämä lienee suurin luku, jota apostoleina pidetään. Apostoli Paavali kirjoitti: ”Sen jälkeen hän ilmestyi samalla kertaa yli viidellesadalle veljelle” (1. Kor. 15: 6), mutta näitä ylösnousseen Herran kohdanneita ei pidetä apostoleina.

Luettelo apostoleista pienin poikkeuksin löytyy myös Markuksen (Mark. 3: 16 – 19) sekä Luukkaan (6: 12 – 16) evankeliumeista sekä Apostolien teoista (Ap.t. 1: 13). Matteuksen kohdalla on maininta publikaani, joka tarkoittaa tullimiestä, veronkerääjää (Matt. 9: 9). Juudaksen kohdalla on lisänimi Iskariot. Sen merkitys voi jäädä tuntemattomaksi. Yleisin selitys on, että se tarkoittaa ”mies Keriotista”. Se voidaan jotenkin yhdistää myös ajatukseen, että hän oli yksi tikarimiehistä, jotka kapinoivat Rooman valtaa vastaan. Mahdollista on, että Iskariot liittyisi sanaan valehtelija. Näiden selitysten lisäksi on muitakin selityksiä tälle lisänimelle. Apostolien luettelo nimien muodossa voi viitata siihen, että piti määritellä, ketkä ovat apostoleja, erotukseksi vääristä apostoleista.

Apostolit olivat tavallisia kansan miehiä. Naisia heidän joukossaan ei ole, vaikka Jeesuksen seuraajien joukossa naisia onkin, myös hyvin arvostettuina. Ammatiltaan suurin osa oli kalastajia, Matteus oli tullimies. Oleminen tavallinen ihminen ei merkinnyt sitä, ettei olisi tuntenut kirjoituksia, siis meidän Vanhaa testamenttiamme

Jeesus antaa ohjeen, jonka mukaan apostolit eivät saa mennä vierasheimoisten eikä samarialaisten keskuuteen, vaan heidän tulee toimia Israelin eksyneiden lampaiden luona. Myöhemmin Matteuksen evankeliumissa on lähetyskäsky, jossa kohteena ovat ”kaikki kansat” (Matt. 28: 19). Jo aikaisemmin Matteus toteaa: ”Maaherrojen ja kuninkaidenkin eteen teitä tullaan viemään minun takiani, todistukseksi heille ja kansoille” (Matt. 10: 18). Todenmukaisesti tässä kohdassa Matteus halusi korostaa, että israelilaisille on ensin saarnattava evankeliumia. Näin juutalaiset eivät voi väittää, että he eivät olisi kuulleet evankeliumia.

Israelin kansan eksyneet lampaat on viittaus profeetta Hesekielin kirjaan (Hes. 34: 2 – 6). Siinä on viittaus niihin lauman jäseniin, jotka ovat joutuneet eksyksiin. Apostolien tehtävä on koota lauma uudelleen kasaan.

”Taivasten valtakunta on tullut lähelle” kertoo tehtävän kiireellisyydestä. Johannes Kastaja aloitti toimintansa sanoilla: ”Kääntykää, sillä taivasten valtakunta on tullut lähelle!” (Matt. 3: 2). Jeesus itse aloitti toimintansa samoilla sanoilla (Matt. 4: 17). Opetuslasten tehtävänä on julistaa tämä sanoma. Edelleen se on Kirkon tehtävä tässä maailmassa. Jumalan valtakunta lähestyy, ihmisten tulee omaksua oikea elintapa ja pyrkiä taivasten valtakuntaan.

”Lahjaksi olette saaneet, lahjaksi antakaa.” merkitsee, että tehdystä työstä ei saa vaatia palkkaa. Pyhää Henkeä ei voi myydä. Tässä korostetaan apostolin nöyryyttä ja omistamattomuutta. Toisaalta evankeliumin julistaja on oikeutettu elantoon. Tässä asiassa on oltava tasapaino. Kirkon työntekijä ei saa mennä käsi ojossa. Mutta seurakunta on velvollinen järjestämään asian niin, että työntekijän eläminen on turvattu. Eri paikoissa tämä asia on järjestetty eri tavoin.